

Aile Duyguları Envanterinin Türkçe Uyarlamasının Geçerlik ve Güvenirliğinin İncelenmesi

Investigating the Reliability and Validity of the Turkish Version of the Inventory of Family Feelings

Yılmaz Bayrakçı¹, Şerife Gül Ayhan Eşkil², Melis Çelik Ok³, Zülal Işcanoğlu⁴

¹Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

²Bağımsız Araştırmacı, Helmond, Hollanda

³Kapadokya Üniversitesi Beşeri Bilimler Fakültesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Nevşehir, Türkiye

⁴Ankara Medipol Üniversitesi İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

ÖZ

Amaç: Aile Duyguları Envanteri (ADE), sadece belirli aile üyelerine karşı değil, farklı yakınlık düzeylerindeki pek çok aile üyesine karşı duygusal yakınlığın değerlendirilmesinde kullanılan bir ölçme aracıdır. Bu çalışmanın temel amacı, ADE'nin Türkçe adaptasyonunun geçerlik ve güvenirliliğini incelemektir.

Gereç ve Yöntem: Araştırma kapsamında, 394 üniversite öğrencisi, annelerine ve babalarına yönelik duygusal yakınlıklarını online bir form aracılığıyla ayrı ayrı değerlendirmiştir. Ölçeğin, ölçüt geçerliğini incelemek için Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II ve Beck Depresyon Envanteri kullanılmıştır.

Bulgular: Elde edilen bulgular, bireyin diğer aile üyesine yönelik öznel duygularına (Öznel Duygular Ölçeği) ve diğer aile üyesinden kendisine yönelik algıladığı duygusal yakınlığa (Algılanan Duygular Ölçeği) işaret eden ADE maddelerinin iki ayrı faktöre yüklendiğini göstermiştir. Ölçeğin toplam puanı ve faktörlerine dair gerçekleştirilen analizler, ölçeğin geçerlik ve güvenirliliğinin oldukça yüksek olduğuna işaret etmiştir. Yapı geçerliğine yönelik incelemeler, alan yazınla tutarlı şekilde ölçekten elde edilen puanların, romantik bağlanma kaygısı, kaçınması ve depresif belirti şiddeti ile negatif yönde anlamlı ilişkiler gösterdiğini ortaya koymuştur. Son olarak, anneye yönelik ADE puanlarının, babaya yönelik olandan anlamlı olarak daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Sonuç: Elde edilen bulgular, ölçeğin gelecekteki kullanımının iyileştirilmesi, duygusal deneyimlerin kültürler arası farklılaşmasına ek olarak, anne ve babaya yönelik duyguların farklılığı açısından tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aile Duyguları Envanteri, romantik bağlanma, depresif belirti, geçerlik, güvenirlilik

ABSTRACT

Objectives: The Inventory of Family Feelings (IFF) serves as a measure for gauging emotional proximity, not solely to specific family members, but also to family members across various levels of intimacy. The principal aim of this study is to investigate the validity and reliability of the Turkish adaptation of the IFF.

Materials and Methods: Within the context of this research, 394 university students engaged in evaluating their feelings toward their mothers and fathers separately, utilizing an online questionnaire. To ascertain the scale's criterion validity, the Experiences in Close Relationships Inventory-II and the Beck Depression Inventory were employed.

Results: The results revealed a two-factor solution of the IFF scale, reflecting an individual's subjective sentiments directed at other family members (Subjective Feelings Scale) and the perceived emotional proximity from other family members (Perceived Feelings Scale), each loading onto different factors. Analyses of both the total scores and the subscales of the IFF underscored the scale's robust validity and reliability. Further exploration of criterion validity demonstrated consistent results with existing literature, revealing negative correlations between the

Yazışma Adresi/Address for Correspondence: Asst. Yılmaz Bayrakçı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

E-posta: yilmaz.bayrakci@hbv.edu.tr **ORCID:** orcid.org/0000-0003-4563-4077

Geliş Tarihi/Received: 28.05.2025 **Kabul Tarihi/Accepted:** 05.10.2025 **Epub:** 24.06.2026

Atf/Cite this article as: Bayrakçı Y, Ayhan Eşkil ŞG, Çelik Ok M, Işcanoğlu Z. Investigating the reliability and validity of the Turkish version of the inventory of family feelings. Turk J Child Adolesc Ment Health. [Epub Ahead of Print]

Copyright © 2026 Yazar(lar). Türkiye Çocuk ve Gençlik Psikyatrisi Derneği adına Galenos Yayınevi tarafından yayımlanmıştır. Creative Commons Atf-GayriTicari-Türetilemez 4.0 (CC BY-NC-ND) Uluslararası Lisansı ile lisanslanmış, açık erişimli bir makaledir.

IFF scores and romantic attachment anxiety, avoidance, and the severity of depressive symptoms. Notably, the IFF scores for mothers were significantly higher than those for fathers.

Conclusion: These findings are discussed in terms of enhancing future applications of the scale, delving into cross-cultural disparities in emotional experiences, and elucidating distinctions in emotions towards mothers and fathers.

Keywords: Inventory of Family Feelings, romantic attachment, depressive symptoms, validity, reliability

Giriş

Hayatımızdaki anlamlı kişilerle kurulan olumlu ilişkiler; stresle başa çıkma, duygusal dengeyi koruma ve dünyamızı daha güvenli ve daha az kaygılı bir şekilde keşfetme kapasitemizi destekleyebilir.¹ Aile içi ilişkilerin ve bu ilişkileri çevreleyen duyguların, bireyin psikolojik iyi oluşu ve gelişimsel sonuçları üzerindeki rolünü anlamaya yönelik çok sayıda araştırma bulunmaktadır.²⁻⁴ Devam etmekte olan bu incelemeler, temel bakım verene bağlanma,^{1,5,6} ebeveynler arası ilişki örüntüleri⁷ ile aile bütünlüğü ve uyumluluğuna⁸ ek olarak, ailenin duygusal yapısı veya duygusal ikliminin⁹ aile işleyişinin önemli yönleri olduğunu vurgulamaktadır. Ailenin duygusal yapısı; üyeler arasındaki iletişimin kalitesi, çatışmaların düzeyi ve bireylerin birbirlerine sağladıkları duygusal ve araçsal desteğin (örneğin; ekonomik yardım) kapsamı gibi çeşitli faktörlerin bir yansımasıdır. Kuşaklar arası ilişkiler, araçsal destek ve şefkat sağlamak için benzersiz olsa da kardeşler, kayıncı ve kayınpederler ve diğer akrabalar da hem duygusal hem de araçsal destek sağlayarak bireylerin hayatlarında önemli olabilmektedir. Dolayısıyla, daha geniş aile bağlamı ve bunun bireyler üzerindeki etkisinin daha kapsamlı bir şekilde anlaşılabilmesi için sadece ebeveyn-çocuk ilişkileri değil, diğer aile üyeleriyle olan ilişkilerin de incelenmesi önemlidir. Ancak aile içi ilişkilerin değerlendirilmesi amacıyla geliştirilen ölçme araçlarının neredeyse tamamı spesifik olarak ebeveyn-çocuk ilişkilerinin incelenmesini hedeflemektedir ve farklı aile üyeleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amacıyla kullanılabilecek ölçme araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu doğrultuda bu araştırma, herhangi bir spesifik yakınlık bağı sınırlaması olmaksızın tüm aile üyeleri arasındaki duygusal yakınlığın incelenmesine izin veren Aile Duyguları Envanterinin (ADE) Türkçe uyarlamasının psikometrik özelliklerinin incelenmesini amaçlamaktadır.

ADE, aile üyelerinin birbirlerine karşı hissettiği olumlu duyguların gücünü veya yakınlık düzeyini değerlendirmede kullanılan bir ölçme aracıdır. Ölçek, yalnızca ebeveyn ya da partner gibi belirli ilişki partnerlerine değil, diğer aile üyelerine yönelik duyguların değerlendirilmesine de olanak tanımaktadır. Bu esnek kullanımından dolayı, birlikteliği devam eden ya da ayrılmış partnerler, üvey ebeveynler ve çocukları, ceza infaz kurumlarındaki ebeveynler ve dışarıdaki çocuklarının temel bakım verenleri arasındaki ilişkilerin duygusal yakınlığına odaklanan çalışmalarda kullanılmıştır.^{3,10-14} Tüm bu çalışmalar, ADE'nin güvenilirlik ve geçerliğinin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Ölçek neredeyse tüm görgül araştırmalarda tek faktörlü yapıda kullanılmaktadır.^{3,12} Ancak ölçeğin orijinal geliştirilme makalesi kapsamında gerçekleştirilen faktör analizleri, ölçeğin iki faktörlü yapıda da kullanılabileceğini

göstermektedir. Bu faktörlerden birincisi, bireyin diğer aile üyesine yönelik öznel duygularına işaret eden maddelerin yüklendiği Öznel Duygular Ölçeği (ÖDÖ) (*Subjective Feelings Scale*)'dir. Ölçeğin ikinci faktörü ise bireylerin diğer aile üyesinden kendilerine yönelik olarak algıladıkları duygusal yakınlığa odaklanan maddelerin yüklendiği Algılanan Duygular Ölçeği (ADÖ) (*Perceived Feelings Scale*)'dir. Ancak orijinal makalede, ölçeğin tek faktörlü yapıda kullanılmasının oldukça uygun olduğu belirtilmekte ve tek faktörlü kullanım önerilmektedir. Ölçeğin hem uluslararası^{3,12} hem de ulusal¹³ alan yazında kullanıldığı çalışmalarda da tek faktörlü yapı daha uygun bulunmuştur. Özetle, ölçeğin hem tek faktörlü hem de iki faktörlü yapıda kullanılabildiği ancak tek faktörlü yapıda kullanıldığı örnek araştırmaların daha yaygın olduğu gözlenmektedir.

Aile üyeleriyle kurulan olumlu ilişkiler, bireylerin pek çok stres faktörü ile mücadele ettiği erken yetişkinlik yıllarındaki psikolojik belirti şiddetleri¹⁵ ve anlamlı romantik ilişkiler kurabilme becerileri¹⁶ açısından oldukça kritik öneme sahiptir. Bununla tutarlı olarak, alan yazında gerçekleştirilen çalışmalar, ADE puanlarının bireylerin psikolojik iyiliği ve sosyal destek miktarı ve bu destekten tatmin olma düzeyleri ile pozitif^{3,13} yönde ilişkiliyken psikolojik belirti şiddetleri¹³ ile negatif yönde ilişkili olduğunu göstermiştir. Bu doğrultuda bireylerin psikolojik belirti şiddeti bu çalışmada ADE'nin ölçüt geçerliğinin değerlendirilmesi amacıyla kullanılmıştır. Psikolojik belirti şiddetine ek olarak, ADE'nin aile ilişkilerindeki duyguların değerlendirilmesi amacıyla kullanıldığı dikkate alındığında, ADE puanlarının bireylerin bağlanma puanlarıyla da ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Yakın ilişkilerde güvenli bağlanma sergileyen bireylerin, bağlılık kurmayı destekleyen ilişki pratikleri benimsedikleri;^{17,18} buna karşılık, güvensiz bağlanmış bireylerin ise partnerinin ihtiyaçlarına duyarlı olma ve gerektiğinde partnerini destekleme becerilerinin daha düşük olabileceği gözlenmektedir.¹⁹ Bu doğrultuda, bu çalışmada bireylerin romantik ilişkilerdeki bağlanma temsilleri, ADE'nin ölçüt geçerliğinin belirlenmesi amacıyla kullanılan bir diğer değişkendir.

Araştırmanın Temel Amacı ve Hipotezleri

Bu araştırma, ADE'nin Türkçe uyarlamasının psikometrik özelliklerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında, üniversite öğrencileri annelerine ve babalarına yönelik duygularını ayrı ayrı değerlendirmiştir. Bu kapsamda ilk olarak, ADE'nin Türkçe versiyonunun hem anne hem de babalar için yanıtlanan formlarının faktör yapılarının incelenmesi hedeflenmiştir. Ölçeğin güvenilirlik düzeyinin değerlendirilmesi için madde-toplam test korelasyonları, Cronbach alfa iç tutarlık

katsayıları ve Guttman iki yarım güvenilirliklerinin hesaplanması planlanmaktadır. Son olarak, ölçeğin ölçüt geçerliğinin incelenmesi için kaygılı ve kaçınmacı romantik bağlanma ve depresif belirti puanları ile arasındaki korelasyonların hesaplanması amaçlanmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda, ADE'nin orijinalinde olduğu gibi iki faktörlü bir yapıda (öznel ve algılanan duygular) gözlenmesi beklenmektedir (H1). İkinci olarak, ölçeğin madde-toplam korelasyonları, Cronbach alfa ve Guttman güvenilirlik katsayılarının kabul edilebilir düzeyde olması öngörülmektedir (H2). Üçüncü olarak, ADE puanlarının romantik ilişkilerdeki kaygılı ve kaçınmacı bağlanma puanları ve depresyon belirtisi düzeyleriyle negatif yönde anlamlı ilişkiler göstermesi beklenmektedir (H3). Son olarak, yetişkin bireylerin kendilerini annelerine, babalarından daha yakın hissettiklerini gösteren araştırma bulgularına²⁰ dayanarak, katılımcıların annelerine yönelik ADE puanlarının, babalarına yönelik puanlardan daha yüksek olacağı öngörülmektedir (H4).

Gereç ve Yöntem

Katılımcılar

Araştırma örneklemini, birinci (%31,9), ikinci (%32,1), üçüncü (%25,0) ve dördüncü (%11,0) sınıfa devam eden 394 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır (%78,2 kadın). Yakın zamanda gerçekleştirilen ve nicel ölçek geliştirme çalışmalarına odaklanan bir sistematik incelemeye²¹ göre genel popülasyon örneklemelerinde 375-500 arası katılımcı yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu doğrultuda, 394 kişilik örneklemin, çalışmada gerçekleştirilen analizler için yeterli düzeyde temsiliyet ve güvenilirlik sağladığı değerlendirilmektedir. Katılımcıların yaş ortalamaları 21,3'tür [standart sapma (sd)=1,7, ranj=17,9-29,7]. Çoğunluğu (%51,3) psikoloji okumaktayken dil ve konuşma terapisi (%14,0), beslenme ve diyetetik (%9,4) gibi diğer lisans programlarında eğitimine devam eden öğrenciler de katılımcılar arasında bulunmaktadır. Çoğunluğu (%95,2) biyolojik ebeveynleri tarafından büyütülmüştür ve ebeveynleri hala birlikte dir (%87,0). Çoğunun bir (%43,4), iki (%26,8) veya üç (%10,2) kardeşi bulunmaktadır. Katılımcıların herhangi bir fiziksel, psikolojik ve biyolojik rahatsızlığı bulunmamaktadır. Araştırma verileri, Haziran 2021 ile Nisan 2022 tarihleri arasında Google Forms aracılığıyla çevrimiçi olarak toplanmıştır.

Ölçme Araçları

Demografik Bilgi Formu

Katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve aile ile yaşama durumu gibi değişkenlere ilişkin bilgilerin toplandığı demografik bilgi formu, araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur.

Aile Duyguları Envanteri

Katılımcıların ebeveynlerine yönelik duygularının değerlendirilmesi amacıyla ADE⁹ kullanılmıştır. Katılımcılar, annelerine ve babalarına yönelik duygularını ayrı ayrı rapor etmiştir. Daha önce de belirtildiği gibi ADE aile üyeleri arasındaki kişiler arası duyguları değerlendirmek için geliştirilmiş olup çatışmalı ilişki ve ittifak örüntülerine işaret etmektedir.

Ölçek 38 maddeden oluşmaktadır (örneğin; "Kendimi bu aile üyesine yakın hissediyorum.") ve ölçek maddelerinin 22'si ters kodlanmaktadır (örneğin; "Bu aile üyesi bana çok fazla ilgi göstermiyor."). Orijinal ölçekte maddeler 3'lü Likert tipi bir ölçek üzerinden derecelendirilmektedir (0=Katılmıyorum, 1=Kararsızım, 2=Katılıyorum). Bu çalışmada ölçek maddelerinin ölçüm hassasiyetini artırmak için hiç katılmıyorum ve tamamen katılıyorum arasında değişen 5'li Likert tipi bir derecelendirme kullanılmıştır. Ölçeğin toplam güvenilirlik katsayısı 0,96 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, değerlendirmeye konu olan aile üyesine karşı daha olumlu duygular beslendiğine işaret etmektedir. Lowman,⁹ ölçeğin ÖDÖ (23 madde) ve ADÖ (15 madde) olmak üzere iki faktöre sahip olduğunu belirtmiş ancak iki faktöre ait sonuçlar neredeyse özdeş olduğu için analiz sonuçlarını sadece toplam duygu puanları üzerinden raporlamıştır. Buna paralel olarak, ölçme aracı alan yazında çoğunlukla tek faktörlü yapıda kullanılmaktadır.^{3,14}

ADE, daha önce farklı bir çalışma kapsamında Türkçeye çevrilmiştir (anonim). Yazar, anketi İngilizceden Türkçeye çevirmiştir. Çevirinin ardından, İngilizce konusunda uzman olan ve anadili Türkçe olan iki akademisyen psikolog, çevrilen maddeleri orijinalleriyle karşılaştırmıştır. Bu ikinci adımdan sonra, İngilizce mütercim tercümanlık bölümünden bir öğretim üyesi, çevrilen maddeleri İngilizce orijinal maddelerle karşılaştırarak ikinci adımı tekrarlamıştır. Farklı alanlarda çalışan tüm bu uzmanların geri bildirimlerine dayanarak ADE'nin Türkçe versiyonuna son hali verilmiştir.

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II)

Katılımcıların romantik bağlanma temsilleri, YİYE-II kullanılarak ölçülmüştür.²² Ölçek Selçuk ve ark.²³ tarafından Türkçeye çevrilmiştir. YİYE-II, 18'i romantik ilişkilerde kaygılı (örneğin; "Romantik ilişkide olduğum kişilerin beni, benim onları önemseyemediğim kadar önemsemeyeceklerinden endişe duyarım.") ve diğer 18'i kaçınmacı (örneğin; "Birlikte olduğum kişiler benimle çok yakınlaştığında gergin hissederim.") bağlanma değerlendiren toplam 36 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddelerinden 14'ü ters kodlanmaktadır (örneğin; "Özel duygu ve düşüncelerimi birlikte olduğum kişiyle paylaşmak konusunda kendimi rahat hissederim."). Maddeler, 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 7 (kesinlikle katılıyorum) arasında değişen Likert tipi bir ölçek kullanılarak değerlendirilmektedir. Faktör analizleri iki faktörlü bir çözümü doğrulamıştır. Kaygılı ($\alpha=0,87$) ve kaçınmacı ($\alpha=0,90$) bağlanma alt ölçeklerinin iç tutarlılık katsayıları kabul edilir sınırlar içindedir. Kaygılı ve kaçınmacı bağlanma boyutlarından alınan yüksek puanlar, sırasıyla kaygılı ve kaçınmacı bağlanma profillerine benzer özellikler sergilendiğine işaret etmektedir.

Beck Depresyon Envanteri

Katılımcıların depresif belirti şiddetini değerlendirmek için Beck Depresyon Envanteri (BDE) kullanılmıştır.²⁴ Ölçme aracı Hisli²⁵ tarafından Türkçe kullanım için uyarlanmıştır. Ölçek 21 maddeden oluşmaktadır ve ölçek maddeleri 0 (semptom yok) ile 3 (yoğun semptom) arasında değişen 4'lü Likert tipi bir ölçek üzerinden değerlendirilmektedir. Ölçek maddeleri duygusal durum, suçluluk duyguları, karamsarlık, başarısızlık, sosyal geri çekilme, kendinden

memnuniyetsizlik, intihar düşünceleri, ağlama ve öfkeli olma hali gibi psikolojik iyi oluş boyutlarına odaklanmaktadır. Faktör analizleri, ölçeğin tek faktörlü yapıda olduğuna işaret etmektedir ve ölçeğin iç tutarlık katsayısı ($\alpha=0,88$) istenir sınırlar içindedir. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar, depresif belirtilerin daha şiddetli olduğuna işaret etmektedir.

İşlem

Çalışmanın etik olarak uygulanabilir oluşu, Kapadokya Üniversitesi Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır (karar no: 23.16, tarih: 16.11.2023). Anketin web sitesi bağlantısı sosyal medya aracılığıyla katılımcılarla paylaşılmış ve katılımcılardan araştırma bağlantısını diğer lisans öğrencilerine iletmeleri istenerek kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca, bazı üniversite hocaları çalışma linkini tüm sınıflarıyla paylaşmıştır. Çalışmanın ayrıntılı açıklamasını içeren bilgilendirilmiş onam, anketin ilk sayfasında sunulmuştur ve katılımcıların ankete erişim sağlayabilmeleri için çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ettiklerini belirtmeleri gerekmiştir.

Veri Temizleme ve Analiz Planı

İstatistiksel Analiz

Tüm istatistiksel analizler SPSS 21 ve JASP (Sürüm 0.17.1; JASP Team, 2023) ile gerçekleştirilmiştir. İlk olarak veri setinde rastgele işaretleme yapan katılımcılar olup olmadığı incelenmiş ve inceleme sonunda dört kişi veri setinden çıkarılmıştır. Analizler kalan 390 kişiyle yapılmıştır. Yapılan bütün analizlerde, ADE Anne ve Baba formları ayrı ayrı kullanılmıştır. ADE'nin Türkçe versiyonunun Lowman⁹ tarafından önerilen iki faktörlü modele sahip olup olmadığını belirlemek için açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Güvenirlik için ADE'nin ve faktörlerinin madde-toplam test korelasyonları, Cronbach alfa ve Guttman iki yarım güvenirlikleri; ölçüt geçerliği için ADE'nin toplam puanı ve faktörlerinden elde edilen puanların, YİYE II'nin kaygılı ve kaçınmacı bağlanma boyutları ve BDE ile korelasyonları hesaplanmıştır. Son olarak katılımcıların annelerine yönelik bildirdikleri ADE puanlarının, babalarına yönelik bildirdikleri ADE puanlarından daha yüksek olup olmadığı, tekrarlı ölçüm t-testi ile incelenmiştir.

Bulgular

Açımlayıcı Faktör Analizi

AFA öncesinde örnekleme yeterliğini belirlemek için Keiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ve maddelerin faktörlenebilir olup olmadığını belirlemek için Bartlett'in küresellik testi, anne ve baba formları için ayrı ayrı gerçekleştirilmiştir. KMO değerleri (anne formu =0,95; baba formu =0,97) örneklemin faktör analizi için oldukça uygun olduğuna işaret etmektedir.²⁶ Bartlett'in küresellik testi²⁷ ise maddelerin ilişkili ve faktörlenebilir olduğunu göstermiştir, anne ve baba formları için sırasıyla, $c^2(703)=8576,203$, $p<0,001$; $c^2(703)=13442,004$, $p<0,001$. AFA, ölçeğin özgün versiyonu iki faktörlü olduğu için iki faktöre zorlanarak ve korelasyon matrisi temelinde temel eksenler analizi ve Promax rotasyonu kullanılarak gerçekleştirilmiştir. AFA için ortak varyans (*communality*) değeri

kesme noktası 0,20,²⁸ faktör yükü kesme noktası ise 0,35 olarak belirlenmiştir. İlk olarak anne formu için AFA yapılmış, daha sonra baba formu anne formundan elde edilen sonuçlar temel alınarak analiz edilmiştir.

Anne Formu

Analiz sonucunda faktör yükü kesme noktasının altında kalan 6 madde (8., 10., 14., 27., 30. ve 33. maddeler), her iki faktöre de yüklenen 2 madde (4. ve 22. maddeler), yanlış faktöre yüklenen 2 madde (9. ve 13. maddeler) ve ortak varyans değeri 0,20'nin altına olan 1 madde (17. madde) olduğu görülmüş ve bu maddeler çıkarılarak analiz tekrar edilmiştir. İkinci AFA sonrasında maddelerin ortak varyans değerlerinin 0,26 ile 0,66 arasında, faktör yüklerinin ise 0,91 ile 0,41 arasında değiştiği bulunmuştur. Birinci faktör (ÖDÖ) varyansın %27,1'ini, ikinci faktör (ADÖ) ise varyansın %20,1'ini açıklamaktadır. Açıklanan toplam varyans ise %47,2'dir. Anne formu için AFA sonuçları Tablo 1'de sunulmuştur.

Baba Formu

Ölçeğin iki formu arasında tutarlılık olması amacıyla, anne formunda atılan maddeler baba formu için de analizlerden çıkarılmıştır. AFA sonucunda, maddelerin ortak varyans değerlerinin 0,38 ile 0,76 arasında, faktör yüklerinin ise 0,98 ile 0,41 arasında değiştiği gözlenmiştir. Birinci faktör (ÖDÖ) varyansın %38'ini, ikinci faktör (ADÖ) ise varyansın %23'ünü açıklamaktadır. Açıklanan toplam varyans ise %61'dir. AFA sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Doğrulayıcı Faktör Analizi

ADE'nin iki faktörlü yapısı ile tek faktörlü yapısının model uyumlarını ve iki yapının model uyumları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek için maksimum olabilirlik yöntemi kullanılarak, anne ve baba formları için ayrı DFA'lar yürütülmüştür. Modellerin uyum iyiliğinin incelenmesinde kullanılan kesme değerleri: $c^2/sd\leq 3$; karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI) $\geq 0,90$; Tucker-Lewis indeksi (TLI) $\geq 0,90$; yaklaşık hataların ortalama karekökü (RMSEA) $\leq 0,08$ ve standartlaştırılmış ortalama hata kareleri karekökü (SRMR) $\leq 0,08$.^{29,30} Ayrıca, model iyileştirme girişimlerinin anlamlı ölçüde daha iyi bir uyum sağlayıp sağlamadığını belirlemek için χ^2 fark testleri yapılmıştır.

Anne Formu

İlk olarak iki faktörlü yapının model uyumu test edilmiştir. DFA sonucunda bütün maddelerin kendi faktörlerine anlamlı olarak yüklendiği görülmüştür. Model uyumunu güçlendirmek için modifikasyon indeksleri incelenmiş ve en yüksek modifikasyon indeksine sahip olan ve aynı faktör altındaki 2. ve 5., 23. ve 24. ile 3. ve 20. maddelerin hataları ilişkilendirilmiştir. Her ilişkilendirme sonrası c^2 fark testi yapılmış ve ilişkilendirmeler sonucunda modelin anlamlı olarak daha uyumlu hale geldiği görülmüştür. Üç hata ilişkilendirmesi sonucunda elde edilen uyum indeksleri, $c^2(320)=815,14$, $p<0,001$, $c^2/sd=2,55$, uyum iyiliği indeksi (GFI)=0,99, CFI=0,92, TLI=0,91, RMSEA=0,06 ve SRMR=0,04 olarak bulunmuştur. Her analiz sonrasında elde edilen uyum indeksleri ve c^2 fark testi sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 1. ADE anne formunun AFA sonuçları, madde-toplam korelasyonları, ortalamaları, standart sapmaları ve Cronbach alfa değerleri

ADE maddeleri	Faktör yükleri		Madde-toplam korelasyonları	Ort.	SS	
	1	2				h^2
Faktör 1: Öznel Duygular Ölçeği						
3. Bu aile üyesini çok severim.	0,91		0,56	0,59	4,92	0,35
20. Bu kişiye çok değer veriyorum.	0,83		0,52	0,60	4,91	0,36
38. Bu kişiye oldukça düşkünümdür.	0,81		0,59	0,68	4,64	0,78
7. Bu aile üyesine kendimi çok yakın hissedirim.	0,74		0,64	0,73	4,61	0,73
36. Bu aile üyesine karşı oldukça sıcak/samimi duygular beslerim.	0,73		0,47	0,60	4,75	0,64
1. Bu aile üyesine kendimi yakın hissediyorum.	0,68		0,58	0,70	4,76	0,59
16. Bu aile üyesine karşı genellikle olumlu şeyler hissedirim.	0,59		0,48	0,65	4,71	0,68
26. Genellikle bu kişiye karşı çok cömertimdir.	0,58		0,31	0,50	4,63	0,70
5. Bu aile üyesinin yaptığı pek çok şeyi beğenirim.	0,58		0,50	0,67	4,43	0,77
2. Bu kişiye dair pek çok şeyi beğenirim.	0,57		0,55	0,71	4,46	0,71
25. Bu kişiyi her zamankinden daha az gördüğümde çok özlerim.	0,54		0,35	0,55	4,51	0,92
*34. Bu aile üyesine karşı genellikle soğuk hissedirim.	0,53		0,66	0,79	4,59	0,83
*24. Bu aile üyesine dinlemekten keyif almıyorum.	0,49		0,39	0,62	4,43	1,02
*35. Bu kişiyle birlikte olduğum zamanlarda nadiren keyif alırım.	0,47		0,30	0,52	4,33	1,12
*29. Bu kişiye çok fazla saygı duymuyorum.	0,45		0,31	0,54	4,65	0,78
*18. Kendimi bu kişiye pek sadık hissetmiyorum.	0,45		0,40	0,62	4,54	0,92
*23. Bu kişiyle konuşmaktan keyif almıyorum.	0,40		0,26	0,50	4,36	1,13
Faktör 2: Algılanan Duygular Ölçeği						
*21. Bu aile üyesi bana önem verdiğini pek göstermez.		0,79	0,55	0,65	4,42	1,04
*31. Bu kişinin genellikle bana karşı bencilce davrandığını hissedirim.		0,76	0,66	0,74	4,52	0,91
*6. Bu aile üyesi benimle çok fazla ilgilenmez.		0,73	0,40	0,53	4,36	1,05
*19. Bu kişinin onun için yaptığım şeyleri takdir etmediğini hissediyorum.		0,71	0,49	0,63	4,07	1,26
*15. Bazen bu aile üyesinin beni, istediği şeyi elde etmek için kullandığını hissedirim.		0,69	0,48	0,62	4,55	0,90
*32. Bu kişinin yapabileceği halde bana yardım etmeye istekli olmadığını hissedirim.		0,67	0,52	0,66	4,65	0,77
*12. Bu aile üyesi bana sevgi gösterirken zorlanır.		0,65	0,44	0,60	4,40	1,12
*28. Bu kişi bana karşı genellikle kibar değil.		0,62	0,43	0,60	4,35	1,00
*37. Bu kişi beni mutlu etmek için pek fazla bir şey yapmaz.		0,58	0,46	0,63	4,55	0,86
11. Bu aile üyesi bana karşı genellikle cömerttir.		0,41	0,48	0,66	4,76	0,61
Açıklanan varyans yüzdesi	27,1	20,1				
Cronbach alfa	Alt boyutlar	0,92	0,90			
	Toplam test	0,94				

*Ters kodlanmış maddeleri göstermektedir. Ort.: Ortalama, SS: Standart sapma, ADE: Aile Duyguları Envanteri, AFA: Açıklayıcı faktör analizi

Tablo 2. ADE baba formunun AFA sonuçları, madde-toplam korelasyonları, ortalamaları, standart sapmaları ve Cronbach alfa değerleri

ADE maddeleri	Faktör yükleri		Madde-toplam korelasyonları	Ort.	SS	
	1	2				h ²
Faktör 1: Öznel Duygular Ölçeği						
20. Bu kişiye çok değer veriyorum.	0,98		0,76	0,79	4,66	0,87
3. Bu aile üyesini çok severim.	0,97		0,73	0,77	4,68	0,85
38. Bu kişiye oldukça düşkünümdür.	0,84		0,74	0,82	4,21	1,19
1. Bu aile üyesine kendimi yakın hissediyorum.	0,79		0,76	0,84	4,22	1,06
2. Bu kişiye dair pek çok şeyi beğenirim.	0,78		0,69	0,80	3,92	1,12
16. Bu aile üyesine karşı genellikle olumlu şeyler hissederim.	0,78		0,76	0,84	4,37	1,04
7. Bu aile üyesine kendimi çok yakın hissederim.	0,78		0,72	0,82	4,02	1,18
36. Bu aile üyesine karşı oldukça sıcak/samimi duygular beslerim.	0,77		0,70	0,80	4,41	1,04
5. Bu aile üyesinin yaptığı pek çok şeyi beğenirim.	0,76		0,67	0,79	3,97	1,10
26. Genellikle bu kişiye karşı çok cömertimdir.	0,75		0,55	0,70	4,40	1,00
25. Bu kişiyi her zamankinden daha az gördüğümde çok özlerim.	0,72		0,58	0,73	4,13	1,20
*29. Bu kişiye çok fazla saygı duymuyorum.	0,60		0,51	0,69	4,47	1,01
*24. Bu aile üyesini dinlemekten keyif almıyorum.	0,60		0,51	0,70	4,11	1,29
*18. Kendimi bu kişiye pek sadık hissetmiyorum.	0,56		0,50	0,69	4,24	1,20
*34. Bu aile üyesine karşı genellikle soğuk hissederim.	0,55	0,35	0,73	0,85	4,01	1,36
*23. Bu kişiyle konuşmaktan keyif almıyorum.	0,49		0,45	0,66	4,02	1,34
*35. Bu kişiyle birlikte olduğum zamanlarda nadiren keyif alırım.	0,41		0,38	0,61	4,07	1,28
Faktör 2: Algılanan Duygular Ölçeği						
*21. Bu aile üyesi bana önem verdiğini pek göstermez.		0,88	0,69	0,73	4,04	1,32
*19. Bu kişinin onun için yaptığım şeyleri takdir etmediğini hissediyorum.		0,83	0,57	0,65	3,82	1,38
*12. Bu aile üyesi bana sevgi gösterirken zorlanır.		0,78	0,59	0,69	3,82	1,49
*37. Bu kişi beni mutlu etmek için pek fazla bir şey yapmaz.		0,76	0,62	0,72	4,24	1,16
*31. Bu kişinin genellikle bana karşı bencilce davrandığını hissederim.		0,70	0,70	0,79	4,15	1,26
*32. Bu kişinin yapabileceği halde bana yardım etmeye istekli olmadığını hissederim.		0,68	0,61	0,73	4,36	1,13
*15. Bazen bu aile üyesinin beni, istediği şeyi elde etmek için kullandığını hissederim.		0,59	0,34	0,52	4,45	1,04
*6. Bu aile üyesi benimle çok fazla ilgilenmez.		0,59	0,50	0,67	3,90	1,31
*28. Bu kişi bana karşı genellikle kibar değil.		0,56	0,54	0,71	3,95	1,26
11. Bu aile üyesi bana karşı genellikle cömerttir.		0,46	0,57	0,73	4,56	0,96
Açıklanan varyans yüzdesi	38,0	23,0				
Cronbach alfa	Alt boyutlar	0,96	0,93			
	Toplam test	0,97				

*Ters kodlanmış maddeleri göstermektedir. Ort.: Ortalama, SS: Standart sapma, ADE: Aile Duyguları Envanteri, AFA: Açıklayıcı faktör analizi

İkinci olarak tek faktörlü yapının model uyumu test edilmiştir. DFA sonucunda bütün maddelerin kendi faktörlerine anlamlı olarak yüklendiği görülmüştür. Model uyumunu güçlendirmek için modifikasyon indeksleri incelenmiş ve en yüksek modifikasyon indeksine sahip olan 3. ve 20., 2. ve 5. ile 23. ve 24. maddelerin hataları ilişkilendirilmiştir. Her ilişkilendirme sonrası ki-kare fark testi yapılmış ve ilişkilendirmeler sonucunda modelin anlamlı olarak daha uyumlu hale geldiği görülmüştür. Üç hata ilişkilendirmesi sonucunda elde edilen uyum indeksleri, $c^2(347)=1221,17$, $p<0,001$, $c^2/sd=3,52$, $GFI=0,99$, $CFI=0,86$, $TLI=0,84$, $RMSEA=0,08$ ve $SRMR=0,06$ olarak bulunmuştur. Her analiz sonrasında elde edilen uyum indeksleri ve χ^2 fark testi sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur. DFA sonuçlarından görüldüğü gibi, ADE'nin anne formunun sadece iki faktörlü yapısı için elde edilen uyum indeksleri kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaktadır.

Baba Formu

İki faktörlü yapı için gerçekleştirilen DFA sonucunda bütün maddelerin kendi faktörlerine anlamlı olarak yüklendiği görülmüştür. Model uyumunu güçlendirmek için modifikasyon indeksleri incelenmiş ve en yüksek modifikasyon indeksine sahip olan ve aynı faktör altındaki 3. ve 20., 23. ve 24. ile 1. ve 7. maddelerin hataları ilişkilendirilmiştir. Her ilişkilendirme sonrası c^2 fark testi yapılmış ve ilişkilendirmeler sonucunda modelin anlamlı olarak daha uyumlu hale geldiği görülmüştür. Üç hata ilişkilendirmesi sonucunda elde edilen uyum indeksleri, $c^2(320)=960,664$, $p<0,001$, $c^2/sd=3,00$, $GFI=0,96$, $CFI=0,93$, $TLI=0,92$, $RMSEA=0,07$ ve $SRMR=0,04$ olarak bulunmuştur. Her analiz sonrasında elde edilen uyum indeksleri ve χ^2 fark testi sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

İkinci olarak tek faktörlü yapının model uyumu test edilmiştir. DFA sonucunda bütün maddelerin kendi faktörlerine anlamlı

olarak yüklendiği görülmüştür. Model uyumunu güçlendirmek için modifikasyon indeksleri incelenmiş ve en yüksek modifikasyon indeksine sahip olan 3. ve 20., 23. ve 24. ile 1. ve 7. maddelerin hataları ilişkilendirilmiştir. Her ilişkilendirme sonrası c^2 fark testi yapılmış ve ilişkilendirmeler sonucunda modelin anlamlı olarak daha uyumlu hale geldiği görülmüştür. Üç hata ilişkilendirmesi sonucunda elde edilen uyum indeksleri, $c^2(347)=1500,21$, $p<0,001$, $c^2/sd=4,32$, $GFI=0,93$, $CFI=0,88$, $TLI=0,87$, $RMSEA=0,09$ ve $SRMR=0,05$ olarak bulunmuştur. Her analiz sonrasında elde edilen uyum indeksleri ve c^2 fark testi sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur. DFA sonuçları, anne formu bulgularıyla benzer şekilde, ADE'nin baba formunun da sadece iki faktörlü yapısı için elde edilen uyum indekslerinin kabul edilebilirlik kriterlerini karşıladığını göstermiştir.

ADE'nin Güvenirliği

ADE'nin güvenirliliğini belirlemek için ilk olarak madde-toplam test korelasyonlarına ek olarak, ADE'nin toplam puanı ve alt faktörleri (ÖDÖ ve ADÖ) arasındaki korelasyonlar hesaplanmıştır. Anne formu için madde-toplam test korelasyonları 0,50 ile 0,79 arasında değişmektedir (Tablo 1). ADE ile ÖDÖ ve ADÖ arasındaki korelasyonlar ise sırasıyla 0,95 ve 0,91'dir. ÖDÖ ve ADÖ arasındaki korelasyon ise 0,73 olarak hesaplanmıştır. Baba formu içinse madde-test korelasyonları 0,52 ile 0,85 arasında değişmektedir (Tablo 2). ADE ile ÖDÖ ve ADÖ arasındaki korelasyonlar ise sırasıyla 0,97 ve 0,93'tür. ÖDÖ ve ADÖ arasındaki korelasyon ise 0,81 olarak hesaplanmıştır. İkinci olarak ADE, ÖDÖ ve ADÖ'nün Cronbach alfa katsayıları ve Guttman iki yarım güvenirlilikleri hesaplanmıştır. Anne formu için Cronbach alfa katsayıları sırasıyla, 0,94, 0,92 ve 0,90; baba formu için ise sırasıyla, 0,97, 0,96 ve 0,93 olarak hesaplanmıştır. Anne formu için Guttman iki yarım güvenirlilikleri sırasıyla, 0,95, 0,92 ve 0,90; baba formu içinse 0,97, 0,96 ve 0,93 olarak

Tablo 3. ADE anne formunun uyum indeksleri

Model	c^2	sd	c^2/sd	Δc^2	GFI	CFI	TLI	RMSEA	SRMR
Tek faktörlü model	1564,96*	350	4,47	-	0,99	0,80	0,79	0,09	0,06
Tek faktörlü model (1 hata ilişkilendirmesi)	1445,56*	349	4,14	119,4*	0,99	0,82	0,81	0,09	0,06
Tek faktörlü model (2 hata ilişkilendirmesi)	1331,73*	348	3,83	113,83*	0,99	0,84	0,83	0,08	0,06
Tek faktörlü model (3 hata ilişkilendirmesi)	1221,17*	347	3,52	110,56*	0,99	0,85	0,84	0,08	0,06
İki faktörlü model	1123,42*	323	3,48	-	0,99	0,86	0,85	0,08	0,05
İki faktörlü model (1 hata ilişkilendirmesi)	1015,48*	322	3,15	107,94*	0,99	0,88	0,87	0,07	0,05
İki faktörlü model (2 hata ilişkilendirmesi)	906,45*	321	2,82	109,03*	0,99	0,90	0,89	0,07	0,05
İki faktörlü model (3 hata ilişkilendirmesi)	815,14*	320	2,55	91,31*	0,99	0,92	0,91	0,06	0,04

* $p<0,001$. sd: Standart sapma, ADE: Aile Duyguları Envanteri, CFI: Karşılaştırmalı uyum indeksi, TLI: Tucker-Lewis indeksi, RMSEA: Yaklaşık hataların ortalama karekökü, SRMR: Standartlaştırılmış ortalama hata kareleri karekökü, GFI: Uyum iyiliği indeksi

hesaplanmıştır.

ADE'nin Ölçüt Geçerliği

Ölçüt geçerliği için ADE'nin toplam puanı, alt faktörleri (ÖDÖ ve ADÖ) kaygılı, kaçınmacı bağlanma ve BDE ile ilişkisi anne ve baba formları için ayrı ayrı hesaplanmıştır. Tablo 5'te yer aldığı üzere anne formundaki ADE ile YİYE-II'nin kaçınmacı bağlanma alt boyutu ile ÖDÖ ile YİYE-II'nin kaçınmacı bağlanma alt boyutu arasındaki korelasyonlar dışındaki bütün korelasyonlar

anlamlıdır.

Son olarak, katılımcıların annelerine yönelik bildirdikleri ADE puanlarının, babalarına yönelik bildirdikleri ADE puanlarından daha yüksek olup olmadığını belirlemek için tekrarlı ölçüm t-testi yapılmıştır. Analiz sonuçları hem ADE hem de alt faktörlerinin (ÖDÖ ve ADÖ) puanlarının anne formunda, baba formuna kıyasla anlamlı olarak daha yüksek olduğunu göstermiştir (Tablo 6).

Tablo 4. ADE baba formunun uyum indeksleri

Model	χ^2	sd	χ^2/sd	$\Delta\chi^2$	GFI	CFI	TLI	RMSEA	SRMR
Tek faktörlü model	2006,22*	350	5,73	-	0,92	0,83	0,82	0,11	0,06
Tek faktörlü model (1 hata ilişkilendirmesi)	1729,73*	349	4,96	276,49*	0,92	0,86	0,85	0,10	0,05
Tek faktörlü model (2 hata ilişkilendirmesi)	1605,70*	348	4,61	124,03*	0,93	0,87	0,86	0,10	0,05
Tek faktörlü model (3 hata ilişkilendirmesi)	1500,21*	347	4,32	105,49*	0,93	0,88	0,87	0,09	0,05
İki faktörlü model	1419,15*	323	4,39	-	0,95	0,88	0,87	0,09	0,04
İki faktörlü model (1 hata ilişkilendirmesi)	1161,10*	322	3,61	258,05*	0,95	0,91	0,90	0,08	0,04
İki faktörlü model (2 hata ilişkilendirmesi)	1041,54*	321	3,24	119,56*	0,96	0,92	0,92	0,08	0,04
İki faktörlü model (3 hata ilişkilendirmesi)	960,66*	320	3,00	80,88*	0,96	0,93	0,92	0,07	0,04

* $p < 0,001$. sd: Standart sapma, ADE: Aile Duyguları Envanteri, CFI: Karşılaştırmalı uyum indeksi, TLI: Tucker-Lewis indeksi, RMSEA: Yaklaşık hataların ortalama karekökü, SRMR: Standartlaştırılmış ortalama hata kareleri karekökü, GFI: Uyum iyiliği indeksi

Tablo 5. Ölçekler arasındaki korelasyonlar

Değişken	Ort.	SS	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Kaygılı bağlanma	3,24	1,08	—							
2. Kaçınmacı bağlanma	3,90	1,06	0,29***	—						
3. BDE	1,68	0,46	0,23***	0,46***	—					
4. ÖDÖ-anne	4,60	0,53	-0,05	-0,15**	-0,22***	—				
5. ADÖ-anne	4,46	0,70	-0,11*	-0,18***	-0,21***	0,73***	—			
6. ADE-anne	4,55	0,55	-0,08	-0,18***	-0,24***	0,95***	0,91***	—		
7. ÖDÖ-baba	4,23	0,90	-0,12*	-0,15**	-0,24***	0,47***	0,36***	0,45***	—	
8. ADÖ-baba	4,13	0,96	-0,13**	-0,22***	-0,25***	0,43***	0,58***	0,54***	0,81***	—
9. ADE-baba	4,19	0,88	-0,13**	-0,18***	-0,26***	0,48***	0,47***	0,51***	0,97***	0,93***

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$, $n = 390$. BDE: Beck Depresyon Envanteri, ÖDÖ: Öznel Duygular Ölçeği, ADÖ: Algılanan Duygular Ölçeği, Ort.: Ortalama, SS: Standart sapma, ADE: Aile Duyguları Envanteri

Tablo 6. Tekrarlı ölçüm t-testi sonuçları

	Anne formu		Baba formu		t(389)	p	Cohen d
	Ort.	SS	Ort.	SS			
ÖDÖ	4,60	0,53	4,23	0,90	9,17	<0,001	0,46
ADÖ	4,46	0,70	4,13	0,96	8,24	<0,001	0,42
ADE	4,55	0,55	4,19	0,88	9,20	<0,001	0,47

ÖDÖ: Öznel Duygular Ölçeği, ADÖ: Algılanan Duygular Ölçeği, Ort.: Ortalama, SS: Standart sapma, ADE: Aile Duyguları Envanteri

Tartışma

ADE, spesifik aile üyeleri (örneğin; ebeveyn ve çocuk) dışında, çeşitli aile üyelerinin (örneğin; mahkum ebeveyn ve çocuğuna bakmakta olan kardeşi) birbirlerine yönelik duygularının değerlendirilmesine izin veren bir ölçme aracıdır. Buna ek olarak, aynı anda birden fazla aile üyesine yönelik duyguların değerlendirilmesine uygun olması, bireysel puanların yanında genel aile iklimi skoru da vermesi gibi özellikleri sayesinde oldukça farklı değerlendirmeler yapılabilmesine imkan sağlamaktadır. Bu doğrultuda bu araştırmanın temel amacı, ADE'nin Türkçe geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesidir. Araştırmada üniversite öğrencilerinin hem anneleri hem de babalarına yönelik ADE düzeyleri değerlendirilmiş ve ölçeğin anne ve baba formlarının geçerlik ve güvenilirlik analizleri ayrı yürütülmüştür.

Ölçeğin yapı geçerliğinin incelenmesi için ilk olarak AFA ve ardından DFA gerçekleştirilmiştir. AFA sonrasında 11 madde ölçekten çıkarılmış ve kalan maddelerin faktör yüklerinin, alan yazında kabul edilen 0,40 ve üzeri faktör yükü sınırının³¹⁻³³ üzerinde olduğu bulunmuştur (anne formu için 0,91 ile 0,41 arasında; baba formu için 0,98-0,41 arasında). AFA'nın ardından, DFA toplam 27 madde ile gerçekleştirilmiş ve her iki form için yalnızca iki faktörlü yapının psikometrik özelliklerinin kabul edilebilir uyum kriterlerini karşıladığı gözlenmiştir.^{29,30} Sonuç olarak faktör analizleri, ölçeğin ÖDÖ ve ADÖ olmak üzere iki faktörlü bir yapıda olduğuna ve bu iki faktörlü yapının yeterli psikometrik özelliklere sahip olduğuna işaret etmiştir. Yapı geçerliği incelemelerinin ardından ölçme aracının güvenilirliği ilk olarak madde-toplam test korelasyonları hesaplanarak değerlendirilmiştir. Madde-test korelasyonlarının anne formu için 0,50 ile 0,79 arasında, baba formu için 0,52 ile 0,85 arasında değiştiği bulunmuştur. Bu değerler alan yazında genel olarak alt sınır olarak kabul edilen 0,30'un oldukça üzerindedir.³¹ Buna paralel olarak ölçeğin ve iki faktörlü yapısında yer alan alt faktörlere ait Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları ile Guttman iki yarım güvenilirlik katsayılarının hem anne hem de baba formu için 0,90 ve üzerinde olması, ölçeğin güvenilirliğinin oldukça yüksek olduğuna işaret etmektedir.³⁴ Son olarak, kaygılı ve kaçınmacı ve romantik bağlanma ve depresyon puanları ile gösterdiği korelasyonlar hesaplanarak ölçme aracının ölçüt geçerliği incelenmiştir. Korelasyonların neredeyse tamamının beklenir yönde anlamlı olduğu gözlenmiş ve ölçeğin ölçüt geçerliğinin de yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ADE'nin faktör analizi sonuçlarını ayrıntılı olarak raporlayan çalışmaların sayısı oldukça sınırlı olmasına rağmen daha önceki çalışmaların, ADE'yi tek faktörlü yapıda kullanmış olduğu gözlenmektedir.^{3,12,14,35,36} Ancak bu çalışmanın hem anne hem de baba formlarının faktör analizi sonuçları ölçeğin iki faktörlü bir yapıda olduğuna işaret etmektedir. Ölçme aracının ilk alt ölçeği olan ÖDÖ, bireyin diğer aile üyesine yönelik beslediği öznel duygulara işaret eden maddelerden (örneğin; "Bu kişiye çok değer veriyorum." ve "Bu kişiyi her zamankinden daha az gördüğümde çok özlerim.") oluşmaktadır. İkinci faktör olan ADÖ ise bireyin diğer aile üyesinden algıladığı sıcaklığa yönelik maddelerden (örneğin; "Bu kişinin onun için yaptığım şeyleri

takdir etmediğini hissediyorum." ve "Bu kişinin yapabileceği halde bana yardım etmeye istekli olmadığını hissedirim.") oluşmaktadır. ADE'nin tek faktörlü yapıda kullanıldığı tüm çalışmalar, bireyci kültürlerde gerçekleştirilmiştir. Duygular bireyci kültürlerde sınırlı ve öznel olarak tanımlanırken, toplulukçu kültürlerde, benliğin diğerleri ile ilişkisi bağlamında, diğer bireyler ve ait olunan topluluklar ile ilişkilendirilerek tanımlanma ve anlamlandırılmaktadır.³⁷ Duyguların, toplulukçu kültürlerde dış dünya hakkında bilgi kaynakları olarak kullanılma eğilimleri daha yüksektir.³⁸ Batılı kültürlerdeki katılımcıların daha bireyci ve kendi öznel benliklerini odağa alan değerlendirmeler yapma eğilimine karşın, toplulukçu bir kültür olan ülkemizde bireylerin öznel duygusal ve diğeri ile bağlantılı olan duygusal değerlendirmelerinin daha keskin bir şekilde ayrıştırıldığı ileri sürülebilir. Gelecek çalışmalarda ülkemizdeki duygu deneyimleme ve algılama biçimlerinin daha ayrıntılı olarak ele alınması, bu konudaki tartışmayı destekleme potansiyeline sahiptir.

Kültürümüzde, duyguların diğerleri ile ilişki içinde tanımlandığı, deneyimlendiği ve yorumlandığına yönelik bir diğer kanıt, bağlanma ve depresyon değişkenlerinin, algılanan duyguları ifade eden ADÖ ile öznel duyguları ifade eden ÖDÖ'ye kıyasla daha güçlü ilişkiler göstermiş olmasıdır. Diğer bir deyişle, katılımcıların ebeveynlerine yönelik öznel duygularından ziyade, ebeveynlerinden kendilerine yönelik algıladıkları duygusal yakınlığın düşük olması, romantik ilişkilerinde daha fazla kaygılı ve kaçınmacı eğilimler sergilemeleri ve depresif semptomlarının daha şiddetli olmasıyla ilişkili bulunmuştur. ADÖ'nün neredeyse tüm çalışma değişkenleri (kaygılı, kaçınmacı bağlanma ve depresif belirti) ile sergilediği ilişkiler, ÖDÖ'nün aynı değişkenlerle ilişkilerine kıyasla daha güçlüdür (Tablo 5). Örneğin; anneye yönelik bildirilen ADÖ romantik bağlanma kaçınması ile ilişkili bulunurken ÖDÖ'nün aynı bağlanma boyutu ile anlamlı olarak ilişkili olmadığı gözlenmiştir. Toplulukçu kültürlerdeki ebeveynlerin çocuklarının ihtiyaçlarına bireyci kültürlerdeki ebeveynlere kıyasla daha hızlı, hatta bazen çocuğun ihtiyaç sinyali vermesinden bile önce (*proactive sensitivity*) tepki verdiği ve çocuğu çok daha yakından takip ettiği bilinmektedir.³⁹ Bu doğrultuda, kültürümüzdeki gençlerin özellikle ebeveynlerinden algıladıkları duygusal yakınlığın düşük olmasının, romantik bağlanmalarda güvensiz eğilimler sergilemeleri ve depresif semptomlarının daha şiddetli olmasıyla ilişkili olması beklenir bir bulgudur. Elde edilen bu yöndeki bulgular, özellikle kültürel normlara uygun olmayan ebeveynlik uygulamalarının, bireylerin daha olumsuz sonuçları ile ilişkili olduğunu gösteren araştırma bulgularıyla tutarlılık göstermektedir.⁴⁰

ADE'nin ölçüt geçerliğini değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilen analizler, ölçeğin tek faktörlü ve iki faktörlü yapısındaki faktörlerin kaygılı ve kaçınmacı romantik bağlanma ile negatif yönde anlamlı olarak ilişkili olduğunu göstermiştir. Bu yöndeki bulgular, aile iklimi ve ebeveynlerle deneyimlenen etkileşimlerin, bireyin kişiler arası ilişkilerde sergilediği problem çözme gibi becerilerini ve şiddet içerikli eylemlere daha az başvurmasını, dolayısıyla da romantik ilişkilerdeki başarısını

yordadığını gösteren bulgularla tutarlılık göstermektedir.⁴¹ Erken gelişim yıllarında deneyimlenen uygun olmayan ebeveynlik uygulamaları ve olumsuz aile ikliminin, ilerideki romantik ilişkilerde uygun olmayan (örneğin; saldırganca) davranışlara zemin oluşturduğu, boylamsal araştırmalar tarafından ortaya konan bir bulgudur.¹⁶ Romantik bağlanma boyutlarına ek olarak, depresif belirti şiddetinin de ADE ve alt boyutlarının hem anne hem de baba formundan elde edilen puanlarla negatif yönde anlamlı ilişkiler sergilediği gözlenmiştir. Elde edilen bu bulgular, olumlu aile ikliminin, bireyin psikolojik iyi oluşunun yüksek olması ile ilişkili olduğunu gösteren araştırma bulguları ile tutarlılık göstermektedir.⁴² Alan yazınla oldukça uyumlu bir şekilde, hem romantik bağlanma kaçınması ve kaygısı hem de depresif belirti şiddeti ile negatif yönde anlamlı ilişkiler göstermesi, ADE'nin ölçüt geçerliğinin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Katılımcıların anne ve baba formuna verdikleri yanıtlar arasındaki farklar incelendiğinde, annelere yönelik bildirilen ADE puanlarının, babalara yönelik puanlardan anlamlı olarak daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Elde edilen bu yöndeki bulgular, genellikle anneye yönelik sıcaklığın daha yüksek olduğuna işaret eden araştırma bulguları ile tutarlılık göstermektedir.²⁰ Neredeyse tüm toplumlarda olduğu gibi ülkemizde de geleneksel olarak babaya ailenin ekonomik geçimini sağlama görevi verilirken anneden, çocukların birincil bakım vereni görevini üstlenmesi ve evde çocuklarla daha fazla zaman geçirmesi beklenmiştir.⁴³ Günümüz toplumlarında hem anne hem de babanın evin geçimi ve çocukların bakımı sorumluluklarını eşit olarak paylaşma eğiliminde artış olmasına rağmen hala babaların, çocuğun duygusal iyiliğine katkı sağlayan rolü annelere kıyasla daha düşüktür. Araştırmalarda baba-çocuk ilişkilerini değerlendirmede kullanılan ölçme araçlarının, anne-çocuk ilişki dinamikleri dikkate alınarak oluşturulmuş olması ve baba-çocuk ilişki dinamiklerinin biricik boyutlarını gözden kaçırmaması, gözlenen bu farklılığın nedenlerinden biri olarak düşünülmektedir.⁴³ Örneğin; bir araştırma, çocuğun olumsuz duygulanımı ile ebeveyn kaynaklarının düşük olmasının (örneğin; yüksek evlilik çatışması) yalnızca babaların çocuğun olumsuz duygularına yönelik destekleyici olmayan duygu sosyalleştirme davranışları ile ilişkili olduğunu, annelerde ise bu ilişkinin anlamsız olduğunu göstermiştir.⁴⁴ Dolayısıyla ilerideki araştırmalarda, anneler ve babaların ebeveynlik pratiklerinin farklılıklarının incelenmesi, bu farklılığa uygun değerlendirmeler yapılmasına izin verecek ölçme araçlarının geliştirilmesi, anne ve babaya duyulan duygusal yakınlıktaki farklılıkların daha ayrıntılı olarak incelenmesine imkan sağlayacaktır. Buna ek olarak, bireyin anne ve babasıyla arasındaki ilişki dinamikleri ve bu ilişkilere eşlik eden duyguların farklı yapılar da olduğu dikkate alındığında, ADE'nin kültürümüzdeki kullanımının daha ayrıntılı olarak anlaşılabilmesi için farklı aile üyelerine karşı duyguların değerlendirildiği çalışmalarda da kullanılması oldukça önemlidir.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Araştırma, bulguların değerlendirilmesinde dikkate alınması gereken bazı sınırlılıklara sahiptir. İlk olarak, katılımcılara

kolay ve hızlı bir şekilde ulaşılabilmesi için kartopu örnekleme kullanılmıştır. Bundan dolayı, örneklemin popülasyonu temsil etme gücünün sınırlandığı vurgulanmalıdır. Üniversite öğrencilerinin, ülkenin pek çok farklı bölgesinden gelmesi ve çeşitli sosyoekonomik gruplara mensup olması bu sınırlılığı azaltmakla birlikte ilerideki çalışmalarda, daha çeşitli şehirlerde ve farklı üniversitelerde okuyan üniversite öğrencilerine ulaşılması, örneklemin popülasyonu temsil ediciliğini destekleyecektir. Veri toplama sürecinde hazırlanan ölçek bağlantısının yalnızca kapalı gruplarla değil, sosyal medya platformları aracılığıyla da paylaşılmış olması, çalışma katılımcılarının tamamının hedef gruba dahil olan bireylerden oluşması konusundaki kontrolü azaltmaktadır. Bu durumun yanlı bir örneklem oluşturmasını engellemek amacıyla demografik sorular oldukça geniş tutulmuş ve demografik özellikleri dahil edilme kurallarına uygun olmayan bireylerden elde edilen veriler analizlere dahil edilmemiştir. Buna ek olarak, çevrimiçi anketin ilk sayfasında dahil edilme kriterleri açıkça belirtilmiş ve anket, katılımcıların tüm dahil olma kriterlerini sağladıklarına dair ifadeyi onaylamadan ilerlemelerine izin vermeyecek şekilde tasarlanmıştır. Buna ek olarak, ADE ülkemizde daha önce tutuklu/hükümlü annelerin dışındaki çocuklarının temel bakım verenlerine yönelik duygularını değerlendirmede kullanılmış, dolayısıyla bireyin pek çok farklı yakınlık düzeyindeki aile bireyine dair duygularının değerlendirildiği bir çalışmada işlevselliğini kanıtlamıştır. Ancak, ölçeğin bu çalışmadaki son halinin yalnızca anneye ve babaya yönelik duyguların değerlendirilmesinde kullanılmış olması bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir. İlerideki çalışmalarda ölçeğin son halinin diğer aile üyelerine yönelik kullanımının incelenmesi de oldukça önemlidir. Buna ek olarak, bu çalışmada ölçeğin yalnızca bireysel puan üretme özelliği kullanılmış ve genel aile iklimi puanı üretme özelliği incelenmemiştir. Gelecek çalışmaların bu açıdan bir inceleme gerçekleştirilmesi, ölçeğin kullanım alanlarını genişletmesi açısından önemlidir. Ölçeğin normlarının oluşması açısından, klinik örneklemlerle, farklı yaş gruplarıyla, farklı sosyoekonomik düzeylere ve eğitim düzeylerine sahip bireylerle gerçekleştirilen çalışmalarda kullanılması önemlidir. Bu çalışmada ölçeğin anne ve baba formlarına verilen yanıtlar arasında anlamlı bir fark bulunmasına rağmen katılımcı sayısının sınırlılığı nedeniyle, yanıtlayıcının cinsiyetinin de analizlere dahil edildiği etkileşim analizleri yürütülemediği görülmüştür. Gelecek çalışmalarda hem yanıtlayıcının hem de kendisine karşı duyguların rapor edildiği aile üyesinin cinsiyetinin dikkate alındığı etkileşim analizleri yapılarak ölçeğin yanıtlanmasında her iki tarafın da cinsiyetinin rolü olup olmadığı incelenmelidir.

Sonuç

Sonuç olarak, bu çalışmadan elde edilen bulgular, ADE'nin aile bireylerine yönelik duyguların değerlendirildiği çalışmalarda geçerli ve güvenilir olarak kullanılacak bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Gerçekleştirilen analizler, ADE'nin bireyin hissettiği öznel duyguları (ÖDÖ) ve diğer aile üyesinden algıladığı duygusal yakınlığı (ADÖ) ifade eden iki boyuta sahip olduğunu ortaya koymuştur. Elde edilen

bulgular, özellikle bizimki gibi toplulukçu, duyguların diğer bireylerle ilişki içinde tanımlandığı kültürlerde, ÖDÖ'ye kıyasla ADÖ'nün diğer araştırma değişkenleri ile daha güçlü ilişkiler gösterdiğine işaret etmiştir. İlerideki çalışmalarda, bu noktanın daha ayrıntılı olarak incelenmesi, kültürümüzdeki duygusal deneyimlerin tanımlanması ve ikili ilişki dinamikleri içinde anlamlandırılmasının anlaşılması açısından kritiktir. Anne ve babalara yönelik duygu puanlarının anlamlı olarak farklılaşması, baba-çocuk ilişkilerinin, anne-çocuk ilişki dinamiklerinden farklı olabileceği ve değerlendirilmesinde daha farklı yaklaşımlar, özellikle bu ilişkinin biricik özelliklerini dikkate alarak geliştirilmiş ölçme araçlarının kullanılmasının uygun olabileceğine yönelik tartışmaları desteklemektedir.

Etik

Etik Kurul Onayı: Çalışmanın etik olarak uygulanabilir oluşu, Kapadokya Üniversitesi Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır (karar no: 23.16, tarih: 16.11.2023).

Hasta Onayı: Çalışmanın ayrıntılı açıklamasını içeren bilgilendirilmiş onam, anketin ilk sayfasında sunulmuştur ve katılımcıların ankete erişim sağlayabilmeleri için çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ettiklerini belirtmeleri gerekmiştir.

Dipnotlar

Yazarlık Katkıları

Konsept: Z.İ., Dizayn: Z.İ., Veri Toplama veya İşleme: M.Ç.O., Z.İ., Analiz veya Yorumlama: M.Ç.O., Literatür Arama: Y.B., Ş.G.A.E., Z.İ., Yazan: Y.B., Ş.G.A.E., Z.İ.

Çıkar Çatışması: Yazarlar tarafından çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar tarafından finansal destek almadıkları bildirilmiştir.

Kaynaklar

1. Ainsworth MDS, Blehar MC, Waters E, Wall SN. Patterns of attachment: a psychological study of the strange situation. Hillsdale (NJ): Lawrence Erlbaum Associates; 1978.
2. Guerrero-Muñoz D, Salazar D, Constain V, Perez A, Pineda-Cañar CA, García-Perdomo HA. Association between family functionality and depression: a systematic review and meta-analysis. Korean J Fam Med. 2021;42:172-180.
3. Poehlmann J. Incarcerated mothers' contact with children, perceived family relationships, and depressive symptoms. J Fam Psychol. 2005;19:350-357.
4. Swartz TT. Intergenerational family relations in adulthood: patterns, variations, and implications in the contemporary United States. Annu Rev Sociol. 2009;35:191-212.
5. George C, Kaplan N, Main M. Adult attachment interview. Unpublished manuscript, Department of Psychology, University of California, Berkeley; 1996.
6. Kerns KA, Klepac L, Cole A. Peer relationships and preadolescents' perceptions of security in the child-mother relationship. Dev Psychol. 1996;32:457-466.
7. Porter B, O'Leary KD. Marital discord and childhood behavior problems. J Abnorm Child Psychol. 1980;8:287-295.
8. Bloom BL. A factor analysis of self-report measures of family functioning. Fam Process. 1985;24:225-239.
9. Lowman J. Measurement of family affective structure. J Pers Assess. 1980;44:130-141.
10. Ganong LH, Coleman M. Do mutual children cement bonds in stepfamilies? J Marriage Fam. 1988;50:687-698.
11. Stemmler M, Petersen AC. Reciprocity and change within the affective family environment in early adolescence. Int J Behav Dev. 1999;23:185-198.
12. Poehlmann J, Shlafer RJ, Maes E, Hanneman A. Factors associated with young children's opportunities for maintaining family relationships during maternal incarceration. Fam Relat. 2008;57:267-280.
13. İşcanoglu Z. The moderating role of incarcerated mothers' psychosocial functioning on the association between maternal sensitivity and their co-residing toddlers' attachment. Crim Justice Behav. 2022;49:1437-1455.
14. Thomas A, Wirth JC, Poehlmann-Tynan J, Pate DJ Jr. "When she says daddy": black fathers' recidivism following reentry from Jail. Int J Environ Res Public Health. 2022;19:3518.
15. Fuller-Iglesias HR, Webster NJ, Antonucci TC. The complex nature of family support across the life span: implications for psychological well-being. Dev Psychol. 2015;51:277-288.
16. Fosco GM, Van Ryzin MJ, Xia M, Feinberg ME. Trajectories of adolescent hostile-aggressive behavior and family climate: longitudinal implications for young adult romantic relationship competence. Dev Psychol. 2016;52:1139-1150.
17. Bowlby J. Separation: anxiety and anger. New York: Basic Books; 1973.
18. Mikulincer M, Shaver PR. Attachment in adulthood: structure, dynamics, and change. 2nd ed. New York: Guilford Press; 2017.
19. Collins NL, Ford MB. Responding to the needs of others: the caregiving behavioral system in intimate relationships. J Soc Pers Relat. 2010;27:235-244.
20. Lawton L, Silverstein M, Bengtson V. Affection, social contact, and geographic distance between adult children and their parents. J Marriage Fam. 1994;56:57-68.
21. White M. Sample size in quantitative instrument validation studies: a systematic review of articles published in Scopus, 2021. Heliyon. 2022;8:e12223.
22. Fraley RC, Waller NG, Brennan KA. An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. J Pers Soc Psychol. 2000;78:350-365.
23. Selçuk E, Günaydın G, Sümer N, Uysal A. A new scale developed to measure adult attachment dimensions: experiences in close relationships-revised (ECR-R) - psychometric evaluation in a Turkish sample. Turk Psychol Artic. 2005;8:1-11.
24. Beck AT, Ward C, Mendelson M, Mock J, Erbaugh J. An inventory for measuring depression. Arch Gen Psychiatry. 1961;4:561-571.
25. Hisli N. Beck depresyon envanterinin üniversite öğrencileri için geçerliliği, güvenilirliği [A reliability and validity study of Beck depression inventory in a university student sample]. J Psychol. 1989;7:3-13. Turkish.
26. Kaiser HF, Rice J. Little Jiffy, Mark IV. Educ Psychol Meas. 1974;34:111-117.
27. Beavers A, Lounsbury J, Richards J, Huck S, Skolits G, Esquivel S. Practical considerations for using exploratory factor analysis in educational research. Pract Assess Res Eval. 2013;18:1-13.
28. Child D. The essentials of factor analysis. London: Continuum; 2006.
29. Hu LT, Bentler PM. Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: conventional criteria versus new alternatives. Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal. 1999;6:1-55.
30. Kline RB. Principles and practice of structural equation modeling. 3rd ed. New York: Guilford Press; 2011.
31. Field A. Discovering statistics using IBM SPSS Statistics. 5th ed. London: SAGE; 2017.

32. Pituch KA, Stevens JP. Applied multivariate statistics for the social sciences: Analyses with SAS and IBM's SPSS. 6th ed. Abingdon (UK): Routledge; 2015.
33. Tabachnick BG, Fidell LS. Using multivariate statistics. 7th ed. Boston (MA): Pearson; 2019.
34. Kline P. Handbook of psychological testing. 2nd ed. London: Routledge; 2013.
35. Guttman J, Rosenberg M. Emotional intimacy and children's adjustment: a comparison between single-parent divorced and intact families. *Educ Psychol.* 2003;23:457-472.
36. Irvine AB, Biglan A, Smolkowski K, Ary DV. The value of the parenting scale for measuring the discipline practices of parents of middle school children. *Behav Res Ther.* 1999;37:127-142.
37. Mesquita B. *Between us: how cultures create emotions.* New York (NY): W.W. Norton & Company; 2022.
38. Mesquita B. Emotions in collectivist and individualist contexts. *J Pers Soc Psychol.* 2001;80:68-74.
39. Trommsdorff G. Parent-child relations over the lifespan: a cross-cultural perspective. In: Rubin KH, Chung OB, editors. *Parenting beliefs, behaviors, and parent-child relations: a cross-cultural perspective.* New York (NY): Psychology Press; 2006. p. 143-183.
40. Smetana JG, Rote WM. Adolescent-parent relationships: progress, processes, and prospects. *Annu Rev Dev Psychol.* 2019;1:41-68.
41. Xia M, Fosco GM, Lippold MA, Feinberg ME. A developmental perspective on young adult romantic relationships: examining family and individual factors in adolescence. *J Youth Adolesc.* 2018;47:1499-1516.
42. Herke M, Knöchelmann A, Richter M. Health and well-being of adolescents in different family structures in Germany and the importance of family climate. *Int J Environ Res Public Health.* 2020;17:6470.
43. Cabrera NJ, Volling BL, Barr R. Fathers are parents, too! Widening the lens on parenting for children's development. *Child Dev Perspect.* 2018;12:152-157.
44. Wong MS, Mangelsdorf SC, Brown GL, Neff C, Schoppe-Sullivan SJ. Parental beliefs, infant temperament, and marital quality: associations with infant-mother and infant-father attachment. *J Fam Psychol.* 2009;23:828-838.